

Zaans

LAGEDIJK 80 1544 BJ ZAANDIJK TEL. 075-6217626

Historisch Museum

OPEN: DI T/M ZO 13.00-17.00 uur; MA GESLOTEN

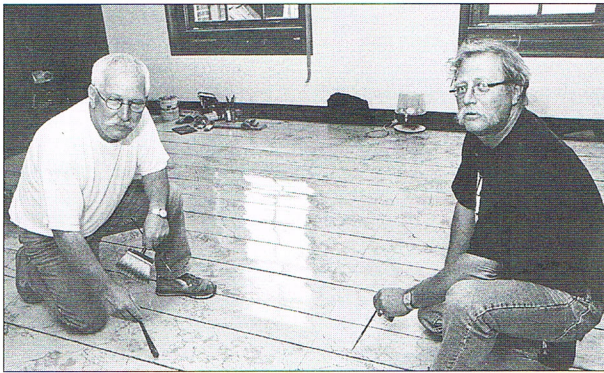
Heropening Lagedijk 80

Hoewel het langer heeft geduurd dan was gepland, is het dan op zaterdag 20 november 1999 zover dat het pand Lagedijk 80 in volle glorie voor publiek kan worden opengesteld. Zowel van binnen als van buiten is er geschilderd. Nieuw behang, gordijnen en vloerbedekking zijn zorgvuldig geselecteerd op een 19de eeuwse uitstraling. Op de benedenverdieping zijn enkele publieksvoorzieningen getroffen, zoals een balie, een klein keukentje en een toilet. Deze voorzieningen konden worden ingepast in het interieur zonder het karakter daarvan aan te tasten.

Schilders
marmieren
de vloer.

Veel dank zijn wij verschuldigd aan alle sponsors die het ons mogelijk hebben gemaakt om dit

resultaat te bereiken. We willen hier ook de gemeente Zaanstad noemen die uit verschillende fondsen heeft bijgedragen om dit unieke pand weer open te stellen voor publiek.

Een nieuwe presentatie vraagt een nieuwe naam.

De naam Zaans Historisch Museum dekt de lading niet meer. Omdat we de naam Lagedijk 80 zo zakelijk vinden klinken en het woord museum verwarring zou kunnen wekken

met andere musea heeft het bestuur besloten om het pand Lagedijk 80 voortaan het Honig-Breethuis te noemen. Met deze naam wordt een hommage gebracht aan de bewoners, waarvan wij het leven met de nieuwe presentatie in beeld brengen én aan de grondlegger van de collectie welke in het pand zo lange tijd bewaard is gebleven.

Graag ontvangen wij U en uw relaties in het Honig-Breethuis, zodat u zich ook zelf kunt overtuigen van de nieuwe presentatie. Ga op bezoek bij de familie Breet en ervaar hoe een rijke zaanse familie woonde en leefde in het begin van de negentiende eeuw.

Piet Middelhoven,
Voorzitter van de vereniging tot instandhouding en uitbreiding van de oudheidkundige verzameling Jacob Honig Jsz. Jr. ■

Gezichten gezocht

In het Honig-Breethuis hangen fraaie pastelportretten van het gezin Breet-de Jager. Het zijn fijnzinnige pasteltekeningen en-profil door de Haagse kunstenaar Wijnand Esser. Zo weten we hoe gecultiveerd, traditioneel, modieus, bevallig of zedig men zich aan de wereld toonde.

Portretten van
Jacob Breet en
Grietje de Jager.

Behalve van het gezin Breet-de Jager zijn er ook portretten bekend van de zuster en broer van Jacob Breet. Dit zijn Aagje Honig-Breet en Klaas Cornelisz. Breet met echtgenote, Guurtje de Vries, en enkele van hun kinderen. Juist naar de ontbrekende portretten van de kinderen van Klaas Breet is het museum nog op zoek. Het was broer Klaas met wie Jacob Honig het papierbedrijf C. en I. Honig Breet leidde. Deze woonde met zijn gezin eveneens aan de Lagedijk, op het huidige huisnummer 48, bekend om het prachtige luchthuis op zuilen.

Dochter Maartje Klaasds. (1817-1880) trouwde met haar volle neef Jan, de jongste zoon van Jacob Breet. Samen trokken zij na zijn dood in het huidige museum-pand. Haar oudere broer Jacob

Klaasz. Breet (1814-1884) was een internationaal gevierd zanger en componist. Terwijl haar jongere broer, Cornelis Klaasz. Breet (1818-1869), in 1847 een vennootschap sloot met haar echtgenoot Jan. Samen zetten zij het bedrijf C. en I. Honig Breet voort tot de liquidatie in 1879.

Graag zouden wij deze drie kinderen van Klaas Cornelisz Breet en Guurtje de Vries een gezicht geven. Mocht u op de hoogte zijn van het bestaan van portretten van deze Maartje, Jacob en Cornelis, vernemen wij dat graag.

Schenking

Onlangs kregen wij reeds een bijzondere schenking van 6 daguerrotypes, waaronder een portret van Grietje Jacobsd. en Cornelis Klaasz. Breet met gezin. ■

Openingstijden

Het Honig-Breethuis is geopend van dinsdag tot en met zondag van 13.00 uur tot 17.00 uur.

Toegangsprijs is f5,00, kinderen tot 13 jaar f2,50. CJP en pas 65+ f4,00, voor leden en houders van de Museumjaarkaart gratis. Een combikaart voor een bezoek aan het Zaans Museum én het Honig-Breethuis kost f12,50, voor kinderen tot 13 jaar f7,50.

Vrijwilligers gezocht

De openstelling van het Honig-Breethuis is niet mogelijk zonder vrijwilligers. We zijn daarom heel gelukkig met de groep van ongeveer twintig enthousiaste vrijwilligers die er nu reeds is. Maar een aantal van dertig zou ideaal zijn.

Als u ons vrijwilligersteam wilt komen versterken neemt u dan contact op met: mevrouw Anna van Splunteren, telefoonnummer: 075- 6164621. ■

Op bezoek bij een Zaans fabrikeursgezin uit de Biedermeiertijd

ZHM wordt Honig-Breethuis. De komst in 1998 van het eigentijds geprofileerde Zaan Museum zette een definitieve streep onder de enigszins gedateerde inrichting van het pand aan de Lagedijk 80 te Zandijk, dat sedert 1940 in gebruik was als Zaanlandsche Oudheidkamer.

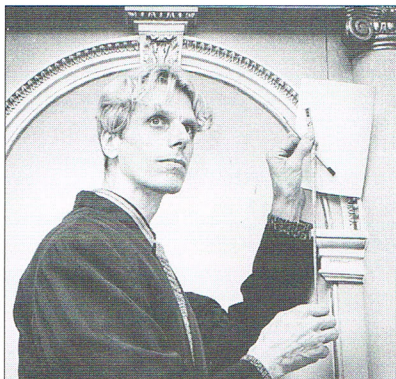

Foto:
Pier van Leeuwen,
gastconservator.

Hoogtepunten uit de collectie zoals de Walvisvaart door A. Salm, het staand horloge van Rein de Jong of het servies met 'De stiers wreedheid' vonden een nieuw onderkomen onder de 'koperen golfslag' in de Kalverpolder. De architectuur- en kunsthistorische kwaliteiten van de vroeg 18e eeuwse fabrikeurswoning blijven evenwel alleszins een museale bestemming rechtvaardigen. Niet zozeer de oorspronkelijke bouw als wel een beeldbepalende renovatie van rond 1830 vormde voor conservator Alice van Diepen het uitgangspunt voor de nieuwe opzet. In die tijd liet de papierfabriek en nieuwbakken eigenaar Jacob Cornelisz. Breet (1778-1847) een luxueuze Zaankamer aan het voorouderlijk huis bouwen. Tevens gaf hij opdracht aan de Amsterdamse behangschilder Willem Uppink in het voorhuis kamerbreed landschapsschilderingen aan te brengen. Daarom werd gekozen voor een herinrichting op basis van de bewoningsgeschiedenis tijdens het 2e kwart van de 19e eeuw. De biografische gegevens werden opgediept door historica Rita Hooijschuur. Volgens plan zal het museum in november 1999 zijn deuren openen als het Honig-Breet huis. Gastconservator Pier van Leeuwen, belast met de herinrichting, brengt ter voorbezichtiging alvast een bezoekje aan het Zaanlandse burgermansgezin Breet.

De familie

De keuken met traditionele smuiger is sinds de oorspronkelijke bouw uit 1710/1711 vrijwel onveranderd gebleven. In de tijd van het gezin Breet werd er dan ook niet meer gekookt. Dat deed men in het belendende pand, waar een fornuis inmiddels het aloude haardvuur had verdrongen. In de gaanderij worden we bij monde van de jongste zoon Jan voorgesteld aan de familieleden, keurig en smaakvol vastgelegd door de

Haagse portrettist Wijnand Esser als een gegoede, modieuze modelfamilie. Huisvader Jacob en zijn twee jaar oudere echtgenote Grietje Jansd. de Jager hebben het huis na het overlijden van grootmoeder Breet in 1826 betrokken. Dat deden ze met de jongste twee van hun vijf kinderen: Maartje en Jan. Jan is het spreekwoordelijke beste jongetje van de klas en zal na de dood van zijn ouders het pand erven. Als hij in 1892 sterft, wordt een boedellijst opgemaakt, die samen met de boedellijst van zijn zusje Maartje uit 1885 van onschatbare waarde bleken voor de herinrichting.

Biedermeier

Zo straalt de voorkamer de sfeer uit van het gegoede burgermansbestaan dat in het Duitse taalgebied als 'Biedermeier' wordt aangeduid. Centraal staat een rijk gedekte dis en langs de fraai beschilderde wand nodigen een luie mahoniehouten canapé en twee fauteuils naast een speeltafeltje tot de goede dingen des levens, zoals een bordspel, een pijpje of glaasje madeira. Moeder Grietje houdt het bij een leesboek en haar breiwerk. Bij de aanblik van de idyllische landschapsschilderingen wordt ze herinnerd aan de welkome familie-uitstapjes. De natuur is binnen deze huiselijke oase getemd in nauwgezette penseelstreken en decoratieve vogelkooitjes. Voor de nachtrust maakte men destijds niet langer meer gebruik van de uitbundig van rococo-lijstwerk en spiegelglas voorziene, maar tamelijk bedompelde bedstee. Het echtpaar had deze naar modern gebruik verruild voor een comfortabel ledikant.

Verdrinkingsdood

Dat de familie niet alleen huiselijk geluk en gezapigheid kende, demonstreert dochter Maartje in het kleine vertrek tussen de keuken en de Zaankamer. Zo staat de watersnood van 1825, waarbij het vee in de kerken en molens moest bivakkeren om aan de verdrinkingsdood te ontsnappen, nog vers in haar geheugen gegrift. Niet door een natuurramp maar door een tragisch ongeval vond haar oudere zusje Aagje het jaar ervoor de dood in de Zaan. Een grafdicht en enkele achtergebleven kledingstukken zijn de stille getuigen van dit leed.

Zaankamer

In de laat-klassicistische Zaankamer kan de bezoeker op verhaal komen tijdens een heus 'Zaans

rondje': een kopje thee of warme chocolade voorzien van een krakeling. Hier valt te genieten van het weidse uitzicht over de Zaan. De bouw van het 'goedjaarsend' kon bekostigd worden dankzij de lucratieve papierfabricage. Als eerbetoon aan het familiebedrijf C & I Honig Breet liet de trotse ondernemer Jacob Breet het bedrijfswaapen aanbrengen. Het stelt een bijenkorf met drie papierballen voor en prijkt zowel boven de schoorsteen als is de gevelbekroning. Rondom zijn o.m. portretten te zien van broer en zakenpartner Klaas met echtgenote, alsook zusster Aagje met man en kinderen, die meermaals op visite zullen zijn geweest.

Muzikaliteit

Op de bovenverdieping vinden we het bodekamertje: het domein van Guurtje Verdonk, die ons inwijdt in de familiegeheimen. De oudste zoon Cornelis blijkt zowaar gescheiden te zijn, terwijl zijn broer Jan in het huwelijk treedt met zijn volle nicht. In de grote zaal ontmoeten we het bruidspaar persoonlijk en paasbest aangekleed naast een pianoforte. Dit instrument refereert aan de muzikaliteit van de familie. Niet alleen op bruiloften en partijen pakte men flink uit met samenzingen als 'De liefde aan de Zaan'; Jan's neef en latere zwager Jacob Klaasz. was een internationaal gevierd zanger en componist. Van hem zijn enige composities te horen, zoals het wiegelied 'Moeder en kind'. De wanden zijn behangen met portretten van met name familieleden van moederszijde.

Kraamkamer

De zijvertrekken zijn achtereenvolgens ingericht als kantoor-, slaap- en kraamkamer. In het kantoor van Jacob wordt aandacht gevraagd voor zijn diverse nevenfuncties, zoals diaken bij de Doopsgezinde Gemeente. De slaapkamer herbergt o.m. een uitzonderlijk 'koetsbed'. De kraamkamer herinnert aan de geboorten in dit pand van Jacob en zijn broer en zus tijdens het laatste kwart van de 18e eeuw. Grietje kreeg 9 kinderen waarvan er 4 op vroege leeftijd overleden. Dochter Grietje Jacobs bracht het oudste kleinkind voort, dat ook Grietje werd genoemd, zij zou later de universeel erfgename zijn. Het huwelijk van Jan bleef kinderloos. Hij zou het huis als laatste Breet bewonen. Met de herinrichting is het pand Lagedijk 80 weer hersteld als historisch woonhuis. Dankzij aankleding, huisraad, kostuumpoppen en stemmen wordt een kijkje vergund in de kraamkamer van onze moderne industriële samenleving. Daarmee ademt het Honig-Breet Huis de geest van degelijkheid en ondernemerszin, van stijl en 'schwung'.

Pier van Leeuwen
gastconservator ■